

Vrijwillig de armoede in

FIDESCO

KATHOLIEKE ORGANISATIE
VOOR INTERNATIONALE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Beste vrienden,

Dit is onze laatste nieuwsbrief. Eind juni eindigen de twee jaar die Fidesco ons uitzendt. Dit zijn twee bijzondere jaren voor ons geweest. We hebben in São Paulo en Dili de Kerk op een andere manier leren kennen. De geloofsbeleving in Brazilië, Oost-Timor en Nederland is verschillend. Wij hebben zelf ervaren dat de wereld fysiek klein is – in enkele uren reizen we naar de missielanden – maar in cultureel opzicht lijken de afstanden onoverbrugbaar. De geloofsleer is in de hele wereld gelijk, maar de houding van mensen die samen de Kerk vormen is onvergelijkbaar. We hebben daarom geduld moeten oefenen. Dat was niet altijd leuk, maar wel heel nuttig. Wij danken jullie hartelijk voor jullie gebed. Wij hebben de indruk dat we op cruciale momenten gedragen werden en meer geduld konden opbrengen. Ook danken we jullie voor de financiële steun. Het was een voorrecht om op twee plekken buiten Nederland te mogen meeleven; zonder jullie ondersteuning was dat niet mogelijk geweest. Veel dank dat jullie, samen met Fidesco, ons deze kans hebben gegund.

Integreren in het buitenland

We hebben vier belangrijke lessen geleerd. De eerste les begint aan de zuidkust van Turkije. Jaren geleden waren we in de winter in Alanya. Veel Nederlanders maken die reis en blijven daar van het najaar tot het voorjaar. In de supermarkt kom je elkaar tegen, maar niemand van onze landgenoten kon ons vertellen hoe tomaten in het Turks heten. Sindsdien zijn wij het eens met de politicus G. Wilders dat Nederlanders, die in het buitenland wonen of overwinteren, hun best moeten doen om te integreren. Dat geldt dus ook voor ons. En dat blijkt helemaal niet eenvoudig. In het buitenland doen mensen anders dan wij gewend zijn. Ook dat is een open deur natuurlijk. Maar zouden jullie je zoon naar een peterspeelzaal sturen waar hij de kans loopt dat de juf hem een tik geeft als hij niet recht in de rij staat? En wat doe je als hij iedere avond uit zijn slaap wordt gehouden door een groep schreeuwende Haïtiaanse migranten? Of als een jongetje een geweer op het hoofd van je zoon zet? Met plastic kogels erin, maar dat wisten we pas toen we het ding van dichtbij

konden bekijken. We hebben levensgewoonten ontmoet die anders zijn dan wij normaal vinden. Maar omdat de Kerk, volgens haar eigen leer, levensgewoonten wil bevorderen waar het goede in vervat ligt, hebben wij geprobeerd mee te zoeken naar dat goede.

Ook als wij het niet normaal vonden. Zo ging Boaz toch eens per week naar die peuterspeelzaal, hebben we de Haïtianen Portugees geleerd en aan werk geholpen, en hebben we geoefend om meer te incasseren en gewezen op de voordelen van niet-gewelddadig gedrag. Toch zijn wij na deze twee jaar meer dan voorheen in verwarring over het onderscheiden van wat het goede is.

FAMILIE VAN DER BAAN

Andere cultuur waarderen

Een Fidesco vrijwilliger in Ainaro (het centrum van het eiland) kreeg hond voorgeschoteld op haar verjaardag. Volgens de Timorezen een lekkernij, maar de Portugese vrijwilligster barstte in tranen uit. Die reactie draagt niet bij aan de eenheid van het volk Gods, maar wij begrijpen haar wel. En laatst had een Timorese zuster kippen gekocht. Zij doet op het grootseminarie de inkopen. Een kip draag je bij de poten. De zuster zwaaide de kippen voor de hoofden van de hondjes van het seminarie. De hondjes waren enthousiast, de kippen kakelden doodsangsten. Deze omgang met dieren is normaal in de Timorese cultuur, maar de vraag voor ons is: willen we dat Boaz dat ziet omdat we moeten integreren?

Een andere Fidesco vrijwilligster leerde op een middelbare school de lokale taal, Tetun. De leerlingen moesten om de beurt op het bord een woord opschrijven. Ieder die een fout maakte, moest bij het bord blijven staan. Wie foutloos schreef, moest een wachtende leerling in de rij bij het bord een klap in het gezicht geven. Opdracht van de leerkracht. Wat doe je dan als vrijwilliger?

gen terug naar Portugal. Daar was het hard werken en hadden ze weinig tijd voor hun zoon. Om die reden zijn ze opnieuw naar Oost-Timor terug verhuisd. Hier werkt papa bij een shipping company. Met zijn salaris kan het gezin zich een huis, auto en kindermisje veroorloven. Nu hebben vader en moeder meer tijd met Sebastião.

Nederlanders relativieren

Deze ervaringen maken ons bewust dat buitenlanders in Nederland moeilijkheden kunnen ervaren om over hun eigen waarden heen te stappen. Dat is onze eerste les. Het moet voor buitenlanders moeilijk zijn om te aanvaarden dat Nederlanders tot relativieren geneigd zijn. Er is in Nederland nauwelijks ruimte voor waarheid buiten jezelf: waarheid is persoonlijke waarheid. Wie zich beroept op een waarheid buiten zichzelf, riskeert dat hij wordt geridiculiseerd. In Nederland is waarheid het product van veel vergaderen, stelt priester A. Bodar in zijn boek "Uit de eeuwige stad" (2008). "De enig overgebleven waarheid is de relativering van alles," schrijft hij over Nederland. Voor ons is dat een interessante observatie. Wij worstelden in Brazilië en Oost-Timor met de ontvangende cultuur, zoals buitenlanders in Nederland voor zichzelf een omgangsvorm moeten zien te vinden met de opvatting dat alles relatief is. Dat is een offer dat weinig mensen kunnen opbrengen, daarom begrijpen we nu beter waarom buitenlanders zich terugtrekken in eigen kring. Want dat doen we zelf ook. Wij zijn samen met Brazilianen en Timorezen opgenomen in de vriendschap van Jezus Christus, maar cultureel zijn er onneembare hordes. Economisch groeit de wereld naar elkaar toe, inderdaad. Maar het gemeenschappelijk doel van de mensheid is groter dan een filiaal van Burger King in ieder land – pas geleden heeft José Ramos-Horta (tot 2012 president en Nobelprijswinnaar in 1996) samen met de voorzitter van het corps diplomatique het eerste filiaal in Dili geopend.

Eenheid onder mensen bevorderen

Globalisering maakt de mensheid niet tot eenheid. Daarvoor is hartelijke en liefdevolle omgang nodig. Twee jaar observatie heeft ons niet positiever gestemd. Wij leven van de hoop op eenheid, dat wel! Maar we kunnen niet concreet aanwijzen hoe wij zelf in die twee jaar hebben bijgedragen aan een cultuur die naar liefde voert. Wij vonden het net zo moeilijk om over onze eigen waarden heen te stappen als veel andere buitenlanders in Dili. De meesten van hen kiezen ervoor om afgezonderd te leven. Bijvoorbeeld de ouders van Sebastião. Boaz gaat af en toe naar de peuterspeelzaal van Dili International School. De juf is Braziliaanse. Eén van de jongetjes is Sebastião, uit Portugal. Zijn ouders vertelden dat ze in 2006 en 2007 in Oost-Timor hadden gewoond. Ze gin-

We kennen ook Australiërs met zulke motieven. Zij wonen op afgeschermd terrein en treffen elkaar in restaurants en op het strand. En wij verkeren steeds meer in hun kringen. De laatste maanden gaan we iedere zaterdagochtend naar een strand waar alleen buitenlanders met peuters verzamelen. Prachtig strand, uitstekende cappuccino, koude kokosnoot en gesprekken met mensen die snappen wat we bedoelen. Wij doen minder ons best om te integreren dan in het begin. Want het is ons niet duidelijk waar we grenzen moeten trekken. Bovendien maken we onszelf wijs dat we ook nuttig zijn als we minder integreren. Op het strand hebben we kennisgemaakt met een directeur van UNDP, verantwoordelijk voor het stimuleren van kleine bedrijfjes. Hij toonde belangstelling om priesterstudenten vaardigheden op dit vlak te leren – voor in hun toekomstige parochies. Op Koningsdag kwamen we een Nederlander tegen die bij Unicef werkt en die via Caritas een kerkelijk netwerk zoekt. En een Duitse adviseur heeft ons op het spoor gezet van Missio in Aken, als toekomstige donor van Caritas. We hebben op die manier het netwerk van lokale organisaties vergroot.

Maar als we in ons hart kijken, knaagt het. Hoe dragen wij bij aan het terugdringen van de verdeeldheid? We werken bij lokale instellingen en gebruiken het openbaar vervoer. Maar that's it. Ook wij neigen ertoe om het gezelschap te zoeken van mensen die ons begrijpen. Het knaagt dat wij niet doen waartoe we geroepen zijn, namelijk maximaal bij te dragen aan de vereniging van de mensheid tot één volk. Want God zoekt alle mensen tot één volk te verenigen. Wij hebben goede reden om de katholieke kerk in Timor te bekritisieren omdat zij in missionair opzicht nagenoeg dood is. Maar als we eerlijk zijn, is dat kritiek van de zijlijn. We denken mee over het toekomstig onderwijs op het seminarie, over de toekomstige strategie van Caritas. Maar het is een adviseursrol. Wij zijn passanten en buitenstaanders. Wij hebben in dit jaar niets geproefd van een groei naar eenheid van Timorezen en westerse buitenlanders. Wat onze eigen rol betreft, wij hebben geen aanknopingspunten gevonden. We weten dat de mensen die gelovend opzien naar Christus de opdracht hebben om zichtbaar tekenen te zijn van heil brengende eenheid. In de eerste plaats in de Kerk zelf. Maar hoe draag je bij aan eenheid in de Kerk

OOST-TIMOR

GODELIEVE, ERIK EN BOAZ

als zij en wij uiteenlopende ideeën hebben over het wezen van de Kerk?

Niemand buitensluiten

Als gelovigen onderling elkaar al niet begrijpen over het wezen van de Kerk, hoe kunnen we dan oprecht missionair zijn? Gelovigen vormen, in de eenheid van Gods Geest, een gemeenschap die niet alleen sacramenten viert en het koninkrijk verkondigt, maar die ook omziet naar de mensen die de samenleving verdrukt. Wij zijn weinig katholieken in Oost-Timor tegengekomen die in staat zijn om dit wezen van de Kerk te benoemen. We schreven in de vorige nieuwsbrief dat de Timorese katholieke kerk zelfvoldaan is. We kennen slechts enkele Timorese bedienaren van de Kerk die oog hebben voor de mensen die worden gediscrimineerd. Het spijt ons dat we met die indruk vertrekken. Niet omdat we iets negatiefs over het land zeggen, maar omdat de Timorese katholieke kerk mensen uitsluit. Wij hebben geleerd dat de Kerk kiem van eenheid, hoop en heil is, voor het héle menselijke geslacht. Tot dat nieuwe volk van God zijn alle mensen geroepen, je mag daarom niet uitsluiten. Alle mensen zijn tot eenheid geroepen, “de gelovige katholieken, de anderen die in Christus geloven, en tenslotte zelfs alle mensen zonder uitzondering, door Gods genade tot het heil geroepen.” (Lumen Gentium 13) Wij hebben gemerkt dat de Kerk in Oost-Timor nog onderweg is om die missie te begrijpen. Maar we hadden dit niet willen missen. Het is boeiend om te wonen op een seminarie waar men nog op zoek is naar de koers. Datzelfde geldt voor Caritas. En het is ook zwaar. Vooral omdat we spiritueel nauwelijks gevoed zijn. In vieringen onder leiding van Timorese priesters lukte het niet ons open te stellen voor ontmoeting met God. Daarom kiezen we voor de Engelstalige Mis en daarmee nemen we de opdracht tot eenheid niet volledig serieus. We leven in verschillende werelden, de Timorezen en wij.

Met terugwerkende kracht kijken we met bewondering naar de paters in São Paulo, die geen onderscheid wensen te maken: iedere migrant mag op hun aandacht rekenen. Ongeacht hun vluchtverhaal. Ongeacht of ze rijk of arm zijn, uit Europa of Afrika komen. In de nieuwsbrief van september 2013 hebben we geschreven dat de paters Scalabrinianen geen onderscheid maken tussen de migranten die zoeken naar een beter leven en de migranten die radeloos hun eigen land verlaten. Nu we in Oost-Timor wonen, en ervaren hoe autochtoon en allochtoon in gescheiden werelden leven, begrijpen we beter wat de paters Scalabrinianen beweegt om principieel niet te onderscheiden. Soms heeft dat onbarmhartige effecten. Maar de Scalabrinianen zien migranten als mensen die worden uitgesloten, ongeacht of ze arm of rijk zijn. En daar zit wat in, zeggen wij nu. Dat is de tweede les die wij in deze twee jaar hebben geleerd.

Derde les

Voor de derde les grijpen we terug op de vorige nieuwsbrief. Daarin schreven we dat de ‘religie van het kruis’ niet verheft. Het veroorzaakt schandaal. Een schandaal dat bevrijding biedt van streven, bevrijding van de illusie dat wij ons eigen leven kunnen vormgeven. Het kruis roept op tot zelfonderzoek, het kruis is onrustbarend. Het kruis leidt weg van persoonlijke ambities. Het kruis roept vóór alles op tot vernedering, tot jezelf verlaten. Er zijn mensen die het kruis zien als symbool van hun persoonlijke redding, een symbool voor ‘ik mag er zijn zoals ik ben’. Maar zij vergeten het schandaal.

In de praktijk van het ontwikkelingswerk betekent dit dat het kruis bevrijdt van de focus op meetbare resultaten. We schreven: “Wie weerstand biedt aan die culturele illusies mag zelf rekenen op verzet.” Nou, die weerstand hebben we ervaren. We hebben stapjes kunnen maken met Caritas (Caritas Dili komt er financieel weer bovenop en gaat samenwerken met Justitia et Pax om parochies te ondersteunen), maar het heeft ons verrast hoeveel weerstand er bestaat in de internationale Caritas-familie. Het strategisch plan dat we samen met de medewerkers van Caritas Dili hebben gemaakt, hebben we onder andere voorgelegd aan de Amerikaanse, Ierse, Canadese en Australische Caritassen. Tot onze verrassing was men het wel eens met de theologische onderbouwing (“het Koninkrijk is niet van aardse natuur”), maar de praktische consequentie daarvan (niet langer richten op meetbare doelstellingen, maar primair op het insluiten van de verdrukten) vereiste veel praten. Het ging om de vraag of je je als katholieke humanitaire organisatie mag vervreemden van

advisering bij caritas dili

Engelse les aan Indonesische zusters

Ook in Dili is een Burger King geopend

Zaklopen tijdens Koningsdag in Dili

de wereld: "Alles goed en wel, maar je moet seculiere donoren niet tegen je in het harnas jagen, want misschien heb je later toch hun geld nodig," kregen wij te horen. Het heeft ons moeite gekost om de kerkleer overeind te houden. Het einddoel van Jezus Christus is het Koninkrijk dat begonnen is en zich verder moet verspreiden. We belijden dat het Koninkrijk van Christus niet van deze wereld is (Joh. 18,36). Het heeft ons meer moeite gekost dan we hadden verwacht, om de 'stakeholders' te overtuigen. Maar eind goed, al goed. De directeur van Caritas, padre Adriano, is blij met de nieuwe weg en is zo enthousiast dat hij nieuwe vrijwilligers van Fidesco wil.

Nederlandse nationaliteit

De vierde les heeft te maken met onze nationaliteit. We hebben geleerd dat we bescheiden moeten zijn als we ons voorstellen. In kerkelijke kringen in het buitenland is Nederland nog steeds bekend om de Nieuwe Catechismus, die in 1966 werd samengesteld in opdracht van de Nederlandse bisschoppen. Die catechismus gold internationaal als zeer liberaal. Hoewel het lang geleden is, ervaren wij onze nationaliteit als een nadeel. Op het grootseminarie van Dili werden we gevolgd tijdens contacten met de studenten, onze gedachten zouden te vooruitstrevend kunnen zijn. De Nederlandse kerkprovincie ziet zich al lang niet meer als wegwijzer voor de wereld, maar in de wereld worden we kennelijk nog wel geassocieerd met een document van vijftig jaar geleden. Nederlander zijn doet vermoeden dat wij standpunten huldigen die strijdig zijn met de leer van de Kerk. Dat is een ingewikkelde positie als je bent ingehuurd om les te geven. Bovendien zijn wij leken (niet-gewijd). Voor we door Fidesco werden uitgezonden, hadden we geen idee dat onze lekenstatus achterstand betekende ten opzichte van de gewijde bedienaren. Een nuttige ervaring die we meenemen naar een nieuwe missieplek.

Met hartelijke groet,
Godelieve, Erik en Boaz

FIDESCO NEDERLAND

Voor informatie of sponsoring: tel.: 0852-731732
Rooseveltlaan 2 info@fidesco.nl
2215 NX Voorhout www.fidesco.nl

Wat is FIDESCO ?

FIDESCO (Latijn voor Fides, Geloof en Coöperatie) is een internationale katholieke organisatie die in 1980 ontstaan is in Frankrijk. Fidesco heeft als doel het uitzenden en begeleiden van vrijwilligers om in ontwikkelingslanden bij te dragen aan de volledige ontwikkeling van de bevolking. Fidesco zendt vrijwilligers uit naar ontwikkelingsprojecten van de lokale kerk.

www.fidesco.nl

Hoe kunt u bijdragen?

Fidesco biedt u verschillende mogelijkheden om de missies van Nederlandse vrijwilligers of onze projecten financieel te ondersteunen. U kunt daarbij rekenen op onze discretie en verantwoording over de besteding. Steun ons via:

1) De antwoordcoupon

U dient deze volledig in te vullen en naar het hierop vermelde adres te sturen. Geef daarbij aan of het om een eenmalige donatie of om een periodieke overschrijving gaat.

2) Internet

Op de website www.fidesco.nl vindt u de mogelijkheid om via IDeal op veilige wijze online te doneren.

3) Per bank

U kunt het geld rechtstreeks overmaken op bankrekening NL53 ABNA 0566 0142 97 t.n.v. Stichting Fidesco Nederland te Venlo o.v.v. de desbetreffende vrijwilliger of project.

Wij verzoeken u vriendelijk uw naam en adres onder vermelding van de desbetreffende donatie te mailen naar info@fidesco.nl of te sturen aan Stichting Fidesco Nederland in Voorhout. U kunt daarbij aangeven of u missieverslagen wenst te ontvangen.

Bij voorbaat dank,
Johannes Witt
Voorzitter Stichting Fidesco Nederland